

« zurück blättern vor »

GWINT subst. m., ab 1663; auch *gwind*. 1) ‘spiralenförmige Einkerbung an einer Schraube, in einem Rohr oder Gewehrlauf u. dgl.; Gewinde’ – ‘spiralne nacięcie na śrubie, w rurze lub lufie strzelby itp.’: 1683–1686 SolGeom I 158, SP17 *Gwintu potrzebá, áby sƳoƳobniey trzymał wrzéciono w wálcu zoftáúce*. o 1894 Sewer Nafta II 24, DOR *Jak szeroką chcesz (...) rurę założyć? – zapytał Baltazar. – Czterocalowa wystarczy, o silnych gwintach*. o 1951 Lewic.Masz. 35, DOR *Powierzchniami nośnymi gwintu nazywamy powierzchnie, wzdłuż których styka się gwint śruby z gwintem nakrętki*. o (1953) 1955 Cypr.Fotogr. 69, DOR *Wszystkie gwinty w oprawach obiektywów są prawoskrętne*. – (SŁA), TR, L, SWIL, SW (fiz.), LSP, DOR.

2) ‘Schraube’ – ‘śruba’: (1914) 1950 Sier.Now. 83, DOR *Gwint i maszyna dawno działała przestały; statek poruszał się pod naciskiem zewnętrznej siły*. o 1948 Prusz.Karabela 58, DOR *Utkwił (...) [oczy] gdzieś w gwintach spajających żelazne belkowania okrętowe*. – TR, L, SWIL, SW (m.u.), DOR.

3) (*jak*) *jasny gwint* ‘ein Fluch; in höchstem Maße’ – ‘przekleństwo; w najwyższym stopniu’: (1935) 1936 Zeg.Zmory 467, DOR *Mimo przestróg, napomnień i stróżowania – drapnął na miasto i wrznął się jak jasny gwint; na całego; w sztok!* o 1952 Past.Komuna 127, DOR *Przeciąga się, aż trzeszczą stawy. – Zmęczony jestem jak jasny gwint*. – nur DOR. ◇ **Var:** *gwind* subst. m. – TR, L, SW (m.u.); *gwint* subst. m., 1683–1686 SolGeom I 158, SP17 – (SŁA), TR, L, SWIL, SW, LSP, DOR. ◇ **Etym:** nhd. *Gewinde* subst. n., ‘Schraubengang’, GRI, nur für Inh. 1, 2. ◇ **Konk:** †*śruba*. ◇ **Komp:** *gwintdrut* subst. m., ‘Schnur oder Draht am Rollo’, zuerst geb. SW; *gwintorzeźnia* subst. f., ‘Gerät zum Bohren von Gewinden in Holzbalken etc.’, bel. seit †1862, SW, zuerst geb. SWIL; *gwintsznur* subst. m., ‘Schnur oder Draht am Rollo’, zuerst geb. SW. ◇ **Der:** *gwintowny* adj., [hapax] (1663) 1922 J.B.Zim.Siel. 144–145 *Inszy nogami grona udeptane gniotq. Ostatek soku prasq gwintownq z nich tłoczq*. Zuerst geb. SW, nur für Inh. 1; *gwintować* v. imp., ‘ein Gewinde schneiden’, 1686 SolGeom III 70, SP17 *Ma ieszcze mieć tákowa nożka obłączek kwádránfowy (...) gwintowany*. Zuerst geb. TR, nur für Inh. 1; *gwindować* v. imp., zuerst geb. TR, nur für Inh. 1; *gwindowany* adj., zuerst geb. TR, nur für Inh. 1; *gwintowy* adj., 1769–1777 Zab.10 163, L *Wy pochlebce gwintowego pyfka, Jdźcie odemnie w dalekie siedliśka*. Zuerst geb. L, nur für Inh. 1; *gwintówka* subst. f., ‘eine Art Gewehr’, 1828 Czaty 12, SJAM *I mq strzelbę gwintówkę zdej m s kołka*. Zuerst geb. L; *gwinciarz* subst. m., ‘Arbeiter, der Schrauben herstellt’, zuerst geb. SW, nur für Inh. 2. ❖ Das Wort ist wohl seit den ersten Belegen ein Terminus technicus gewesen, die Beleglage ist dementsprechend schlecht. Inhalt 3 ist wohl eine polnische Übertragung, es handelt sich

offenbar um eine Vermeidung des Ausdrucks *jasny grom*, zu *grom* ‘Blitz’
(SKORUPKA 1974; vgl. LINDE s. v.); heute aus dem Warschauer und Posener
Studentenslang belegt (SGS).

« zurück blättern vor »